

COMMERCIAL EMBARGOES AGAINST RUSSIA

Sefa Giray TEPE *

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ve Avrupa Birliği Hukuku Anabilim Dalı, giray_tepe@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-2060-8592

Received Date: 14.03.2025 Revised Date: 10.04.2025 Accepted Date: 05.05.2025

Copyright © 2025 Sefa Giray TEPE. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study aims to evaluate economic sanctions and trade embargoes imposed against Russia. In this context, information is provided on economic sanctions and types of economic sanctions in the study prepared by using document analysis. Then, the sanctions imposed on Russia, the sanctions imposed by the European Union countries and the United States of America are evaluated. Then, the financial sanctions imposed on Russia, the effects of these sanctions on the Russian economy and the effects of the sanctions on the Russian policy area are evaluated. As a result of the study, it is seen that the disagreements and conflicts that started between Russia and Ukraine in 2014 and continued with Russia's destructive initiatives are not accepted especially by the United States of America and the European Union countries and have caused the development of trade embargoes and economic sanctions against Russia. In this context, it has been determined that the sanctions imposed have debilitating effects on the Russian economy as well as its general situation, but they do not have a deterrent effect.

Keywords: Economic Sanction, Trade Embargo, Russia, United States, European Union

RUSYA ALEYHİNE TİCARİ AMBARGOLAR

ÖZET

Bu çalışmada, Rusya aleyhinde uygulanan ekonomik yaptırımlar ile ticari ambargoların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda doküman analizinden yararlanarak hazırlanan çalışmada öncelikle ekonomik yaptırımlar ve ekonomik yaptırım türlerine yönelik bilgi verilmiştir. Ardından Rusya yönünde uygulanan yaptırımlar, Avrupa Birliği ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından uygulanan yaptırımlar ile Rusya yönünde uygulanan finansal yaptırımlar, bu yaptırımların Rus ekonomisine yönelik etkileri ve yaptırımların Rusya politika alanına yönelik etkileri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda 2014 yılında Rusya ve Ukrayna arasında başlayan ve Rusya'nın yıkıcı girişimleri ile süregelen anlaşmazlık ve çatışmaların özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği ülkeleri tarafından kabul görmediği ve bu durumun Rusya aleyhinde ticari ambargolar ile ekonomik yaptırımlar geliştirilmesine neden olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda uygulanan yaptırımların Rusya ekonomisini ve ülkenin genel durumunu zayıflatıcı etkileri bulunmasına karşın caydırıcı bir özelliğinin bulunmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Yaptırım, Ticari Ambargo, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu Sözlüklerinde ambargo “*bir malın serbest sürümünü engellemek için konulan yasal, engelleyim*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Ticari ambargo ise genel olarak bir devletin bir grup, ülke, kişi ya da uluslararası örgüt tarafından ekonomik yaptırım hedefiyle benimsenen ticaret kısıtlamasını ifade etmektedir. Ticari ambargolar ticaretin engellenmesine neden olabilmekte ya da sadece ticaretin bir kısmına etki edebilmektedir. Ayrıca ambargolar ülkeler arasında uygulandığında uygulanan ülkenin aleyhinde sonuçlar geliştirebilmektedir. Bu doğrultuda ülkeler arasında ticari kısıtlamalar ve ambargolar, ülkelerin istenmeyen tutumlarını göstermek ve değiştirmek, ayrıca istenen yönde tutumlar sergilenmesini sağlamak için yapılabilmektedir. Ticari olarak kısıtlama uygulanan ülke ve bölgelerin kısıtlama oranlarına göre olumsuz etkilenme yoğunlukları da değişkenlik göstermektedir. Ekonomik yaptırımlar ülke ya da bölge içindeki ticari faaliyetlerin olumsuz etkilenmesinin yanında ülkeler tarafından baskı aracı olarak da kullanılmaktadır (Karagöl, Kızılkaya, 2015).

Soğuk savaşın ardından ülkeler diğer ülkeler ile fiziksel savaşa girmektense ticari ambargolar ve ekonomik yaptırımlar uygulayarak söz konusu bölgedeki baskı güçlerini artırmakta, bu gücü caydırıcı ve zorlayıcı unsur olarak kullanmaktan çekinmemektedirler. Bu kapsamda başlıca örnek Rusya- Ukrayna anlaşmazlıkları karşısında diğer dünya devletlerinin yanında Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri’nin Rusya karşısındaki girişimleridir. Rusya’nın Ukrayna topraklarına, egemenliğine ve yönetimine girmesi, Kırım’ı ilhak etme girişimleri sonucunda Rusya dünya genelinde tepki toplamış ve çeşitli yaptırımlara maruz bırakılmıştır. Ticari ve ekonomik yaptırımların yoğun olarak devam ettiği dönemde Rusya karşısında uygulanan ticari ambargolar ile ekonomik yaptırımların değerlendirilmesi önem kazanmıştır.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle bu çalışmada Rusya karşısında uygulanan ticari ambargoların değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Ticari ambargoların hangi sebeple, hangi oranda ve nasıl uygulandığının görülmesinin yanında ticari ambargoların etkinliklerinin de denetlenmesi önemli görülmektedir. Bu kapsamda çalışmada ilk olarak ekonomik yaptırımlar ve ekonomik yaptırım türleri hakkında bilgi verilmiştir. Devamında Rusya’ya uygulanan yaptırımlar aktarılmış, uygulanan yaptırımların büyük aktörlerini temsil eden Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’nin Rusya yönündeki ekonomik yaptırımları ile ticari ambargolarına değinilmiştir. Rusya aleyhinde uygulanan finansal yaptırımlara yönelik bilgi verilmiş, ardından Rusya yönünde uygulanan yaptırımların Rusya ekonomisine yönelik etkileri değerlendirilmiş ve son olarak yaptırımların Rusya politika alanlarına yönelik etkileri belirtilmiştir. Konu ile ilişkili literatür incelendiğinde Rusya’ya yönelik ekonomik yaptırımların az sayıda çalışmada detaylı olmayacak şekilde değerlendirildiği görülmüştür. Bu doğrultuda hazırlanan çalışmanın literatüre katkı sunması hedeflenmektedir.

2. RUSYA’YA UYGULANAN EKONOMİK YAPTIRIMLAR

2.1. Ekonomik Yaptırımlar ve Yaptırım Türleri

Birçok politikacı için ekonomik yaptırımlar, çatışma ve terörizm benzeri büyük jeopolitik güçlükler karşısında tercih edilen araç olarak güncellik kazanmaktadır. Bu kapsamda ekonomik yaptırımlar, güvenlik ve dış politika amaçları doğrultusunda geleneksel finansal ilişkiler ve ticaretin geri çekilmesi olarak tanımlanabilmektedir (Aygül, Çelenk, 2018: 1-18).

Ekonomik yaptırımlar bütün olarak ülkeye yönelik ticari uygulamaları kısıtlayabilmektedir. Ayrıca kapsamlı yapıda olabilmekte ya da belirli işletme, grup ya da

bireyler tarafından bu taraflara yönelik engelleyici hedefli de olabilmektedir. 11 Eylül saldırılarından bu yana sivillerin deneyimlediği acının hafifletilmesi adına akıllı yaptırım olarak tanımlanan uygulamalara yönelim artmıştır. Yaptırımlar varlık dondurmaları, seyahat yasakları, silah ambargoları, dış yardım kesintileri, sermaye kısıtlamaları, ticaret kısıtlamaları gibi farklı şekillerde olabilmektedir (Şimşek,2020: 2049-2078).

Ekonomik ambargo ve yaptırımlar, kurum ya da devletler tarafından diğer insanlara, gruplara ya da devletlere uygulanan mali ve ticari cezaları temsil etmektedir. Ekonomik yaptırımlar, aktörlerden birinin ekonomik alışverişi sekteye uğratarak diğer tarafın tutumlarını değiştirmeye çaba gösteren bir zorlama şekli olarak da ifade edilebilmektedir. Yaptırımlar, caydırma ya da zorlama amacıyla gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca yaptırımlar ülke genelini hedef alabilmekte ya da nispeten dar biçimde grup ya da kişileri hedefleyebilmektedir. Bu gibi yaptırımlar bazı kaynaklarda “*akıllı yaptırımlar*” olarak isimlendirilmektedir. Sık kullanılan ekonomik yaptırım şekilleri arasında varlık dondurmaları, ticaret engelleri, seyahat engelleri, finansal işlem kısıtlamaları ve silah ambargoları bulunmaktadır (Yaşar, 2021: 533-555).

Yaptırımların hedeflenen amaçlara erişmedeki etkinlik oranları da çeşitli tartışmalara konu olmuştur. Söz konusu tartışmalar arasında yaptırımların insani sonuçları en dikkat çeken tartışma konularından biridir (Pape, 2021: 142, Biersteker, Eckert, Tourinho, 2016). Bu bağlamda yaptırımlar politika dışsallıkları ile değerlendirilmektedir (Daniel, 2021: 142; Farrell, Newman, 2019: 42-79). Sonuçta 1990 yılının ortalarından günümüze kadar Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BGMGK) yaptırımları, daha önceki yıllarda uygulanan yaptırımlardan farklı olarak kuruluş ve kişileri hedef alma yönelimi göstermektedir (Giumelli, 2015: 1351-1368).

2.2. Rusya'ya Uygulanan Uluslararası Yaptırımlar

Rusya, günümüzde bazı diplomatik politika ve olaylardan kaynaklı çok sayıda ülke tarafından yaptırımlara maruz bırakılmaktadır. Bu durum Rusya ekonomisini doğrudan etkilemiş ve küresel diplomaside geniş çaplı etkiler yaratmıştır. Rusya karşısında uygulanan yaptırımların temel sebebi olarak ise Ukrayna ile Kırım krizi, siber saldırılar, Suriye krizi ve casusluk uygulamaları örnek verilebilmektedir. Batı isteklerini reddetmekte direten Rusya, özellikle Ukrayna ve Kırım'ın doğusunda yer alan olaylarla alakalı ABD tarafından çeşitli yaptırımlar ile karşı karşıya kalmıştır. Bu yöndeki yaptırımların temel hedefi Rusya'nın uluslararası alandan uzaklaştırılması ve izole bir halde kalmasıdır. Böylece Rusya'nın ABD'nin baskısıyla beraber ekonomik kayıplar yaşayacağı düşünülmektedir. Bunun yanında Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, G7 ülkeleri ve ortak ülkeler de bu yaptırımlara destek vermektedir. Örneğin AB politikacılarının isteği üzerine Rusya G8 ülkeleri listesinden çıkarılmıştır (Hodges, 2019).

Rusya-Ukrayna Savaşı ve Yaptırımlar

Rusya'nın 2014'te Kırım'a girmesi ve Ukrayna'ya yönelik müdahalelerde bulunması, çok sayıda Batılı devletin Rusya karşısında çeşitli yaptırımları uygulamasına neden olmuştur. Ukrayna'da sıcak çatışma ile uygulanan yaptırımlar, AB ve Rusya arasındaki bağlantıların da zayıflamasına sebep olmuştur. Tarih sürecinde özellikle enerji sektöründe AB'nin en temel iş ortakları arasında bulunan Rusya, bu yaptırım ve çatışmalar sonucunda stratejik ortaklığını kaybetmemek için çaba göstermektedir (Battır, Yiğittepe, 2023: 549-573).

Rusya'ya Yaptırım Uygulayan Kuruluşlar

Rusya karşısında yaptırım uygulayan önemli ülke ve kuruluşlar bulunmaktadır. Bu ülke ve kuruluşlar şu şekilde listelenebilmektedir (Battır, Yiğittepe, 2023):

- AB: Kırım'ın ilhak edilmesi ve Ukrayna krizinden kaynaklı Rusya karşısında çeşitli yaptırımlar uygulamaktadır. Bahsi geçen yaptırımlar arasında seyahat yasağı, varlık dondurma ve ekonomik kısıtlamalar bulunmaktadır.
- ABD: ABD, Rusya karşısında vize yasağı, enerji sektörüne kısıtlamalar, ekonomik yaptırımlar gibi yaptırımları uygulamıştır.
- Kanada: Kanada, Rusya karşısında ekonomik yaptırımları faaliyete geçirmiş ve özellikle savunma ile finans sektörlerinde büyük çaplı kısıtlamalar yapmıştır.
- Norveç: Norveç'in Rusya karşısında uyguladığı yaptırımlar arasında savunma ekipmanı satışlarına kısıtlama, enerji sektörüne kısıtlamalar ve teknoloji aktarımına yaptırımlar bulunmaktadır.
- Japonya: Rusya karşısında ekonomik yaptırımlar uygulamasının yanında özellikle finans ve enerji alanında kısıtlamalara yönelmiştir.
- Avustralya: Avustralya da Rusya karşısında ekonomik yaptırımlara yönelmiş ve özellikle savunma, finans ve enerji alanlarında kısıtlamalar getirmiştir.

Bahsi geçen yaptırımlar genel olarak Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik krizine müdahalesi, Suriye'deki etkinliği ve Kırım'ın ilhakı benzeri uluslararası güvenlik ve politika konularına yönelik uygulamalarına tepki olarak gündeme gelmiştir.

Rusya-Ukrayna Savaşı Sonrası Uygulanan Yaptırımlar

Rusya ve Ukrayna arasında anlaşmazlıkların yaşanması ile Kırım'ın ilhak edilmesinin ardından uluslararası toplum tarafından Rusya karşısında farklı yaptırımlar faaliyete geçirilmiştir. Bahsi geçen yaptırımlar toprak ihlali, politik gerilimi, uluslararası hukukun ihlal edilmesi gibi sebeplerle gündeme gelmiştir. Türkiye de bu dönemde diplomatik dengeye dikkat ederek kendi durumunu belirlemiştir. Türkiye yaşanan durumlar karşısında tarafsızlığını göstermiş, diyalog ve arabulucu görevi üstlenmeye çaba göstermiştir. Başka bir ifade ile Türkiye, çatışmaların yaşandığı süreçte tarafsız bir politika benimseyerek diplomatik çözüm çabalarına girmiştir. Türkiye, Ukrayna ile ortak kültürel ilişkileri ve tarihi gözetirken Rusya'yla kurulan enerji ve ekonomik bağlantılarını dengede tutmaya çaba göstermektedir. Türkiye ve Ukrayna arasında kuvvetli tarihi bağlar bulunmasına karşın Rusya'yla kurulan enerji ve ekonomi ilişkilerini de sürdürmeye devam etmektedir. Oluşturulmaya çalışılan denge politikası, Türkiye'nin enerji gereksinimini karşılamanın yanında ekonomik çıkarları koruma hedefini de göstermektedir. Türkiye, çatışma durumunun sonlanması adına diplomatik çabalar göstermiş, tarafların barış ortamında diyalog kurmasına ve ortak noktalarda bir araya gelinmesine çaba göstermiştir. Türkiye'nin bölgesel güçler arasında aldığı diplomatik karar, uluslararası zeminde de takdir edilmiştir. Fakat Türkiye'nin sürdürmeye çabaladığı denge politikası, Ukrayna ve Rusya ile kurulan ilişkilerde güçlükler çıkmasına neden olmuştur. Türkiye, bölgede yaşanan çatışmaların ve uygulanan yaptırımların etkilerini inceleyerek diplomatik çözümlere yönelmeye ve ulusal menfaatini korumaya çaba göstermekte (Yenişehirlioğlu, Salha, Şahin, 2015).

Rusya, Türkiye adına ihracat ve ithalatta önemli ortaklar arasında yer almaktadır. İki ülke arasında kurulan ekonomik bağlantılar tarım, ticaret, turizm, sanayi ve inşaat gibi ekonomik boyutları kapsamaktadır. Türkiye'nin Ukrayna ve Rusya'yla toplam ticaret hacminin 40 milyar doları aşması, özellikle Türkiye adına büyük çaplı iş birliğini gerektirmektedir. Örneğin Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'ndan (EPDK) alınan verilere göre Türkiye'nin yıllık doğalgaz tüketim miktarının %35 ila %40 kadarı Rusya'dan gelmektedir. Türkiye ekonomisinin Ukrayna-Rusya savaşının ardından derinlik kazanan gıda ve enerji krizlerinden ürün fiyatları ve ithalat anlamında etkilenmeye devam etmektedir. Türkiye'ye gelen turistlerin 4/1 oranında Ukrayna ya da Rusya asıllı olduğu düşünüldüğünde

Türkiye'deki turizm sektörünün de bu savaştan doğrudan etkilendiğinin düşünülmesi mümkündür. Ukrayna'ya kurulan savunma sanayisindeki ortak girişimler ile Türk inşaat firmalarının Rusya'daki uygulamaları da krizin ardından çeşitli sorunlarla karşılaşmıştır. Ukrayna-Rusya krizinin Türk firmaları adına oluşturduğu imkânlarla da Rusya pazarında yabancı firmaların çekilmesiyle oluşan boşluğu farklı alanlarda ticaret ve yatırım ile doldurma olanağının dahil edilmesi mümkündür (Demir, 2022: 13-40).

Rusya'nın Ukrayna'nın egemenliği ve toprak bütünlüğüne yönelik saldırı girişimlerine ve Sivastopol ile Kırım'ın ilhak edilmesine dönüt olarak uluslararası toplum yetkililere, Ruslara, kuruluşlara ve Ukraynalılara karşı çeşitli tedbirler uygulanmıştır. ABD ile AB, Kanada, Avustralya, Kanada, Arnavutluk, Karadağ, İzlanda, Moldova ve Ukrayna gibi çok sayıda ülkeye yaptırım politikasının geliştiği görülmektedir. Bu yöndeki ilk tedbirler belirli kişi ya da kurumların varlıklarının dondurulmasını, seyahat engellerini, diplomatik tepkileri içermekteyken ABD ve AB'nin yaptırım stratejileri, Rusya'nın sakinleştirici adımlar atmamasından kaynaklı Rusya ekonomisini ve Rusya'da bulunan tüm insanları etkileyen mali ve ekonomik tedbirler haline gelmiştir (Semercioğlu, 2016: 188-202).

2.3. AB Yaptırımları

AB, ortak dış ve güvenlik politikası amaçlarına uygun şekilde sınırlayıcı tedbirler almaya yönelmiştir. AB demokrasiyi, barışı, hukuk üstünlüğünü, uluslararası hukuku ve insan haklarını temsil etme hakkına sahip olduğunu savunmaktadır. AB ayrıca Rusya'nın Sivastopol ve Kırım'ı ilhakı hususunda da tedbirler almaya yönelmiştir. Meydana gelen durumların başladığı dönemde AB, işgali kınamış ve bu durumun sonuçlarını tanımadığını belirtmiştir. Sonrasında AB tanımlama politikası kapsamında Sivastopol ve Kırım'la alışverişi sınırlandırmıştır. AB'nin Rusya karşısında uyguladığı yaptırımlar 2014 yılında diplomatik tedbirler ile başlamıştır (Abdullah, Babaç, 2016: 2134-2143).

AB yaptırımları sürecin başından itibaren iki temel sebebe bağlanmıştır: Rusya'nın Ukrayna yönünde egemenlik ve toprak bütünlüğüne dair girişimleri ve bunun yanında Rusya'nın Sivastopol ile Kırım'ı ilhakı. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre Rusya 2014 yılında Ukrayna'da gelişen durumlar sonucunda Ukrayna'da Rus askeri gücünün kullanımını uygun bulmuştur. Rusya, Ukrayna'daki Rusların ve Ukrayna'daki Rus Silahlı Kuvvetlerinin askerlerinin tehlike altında olduğunu savunmuştur. Ardından AB Dışişleri Konseyi Ukrayna'daki durumu belirlemek için olağanüstü toplantı düzenlemiştir. Toplanan konsey, Rusya'yı Ukrayna özgürlüğü, hakimiyeti ve toprak bütünlüğüne karşı girişimleri nedeniyle kınamıştır. AB Konseyi tarafından yapılan basın açıklamasında bu yöndeki girişimlerin Rusya'nın Helsinki Nihai Senedi, BM Şartı, 1994 Budapeşte Muhtırası, 1997 Karadeniz Filosunun Statüsü ve Koşulları Sözleşmesi benzeri uluslararası sorumluluklarını ihlal ettiği belirtilmiştir. G8 üye devletleri ile AB, 2014 yılında Soçi bölgesinde düzenlenmesi planlanan G8 Zirvesi için hazırlıkları ertelemişlerdir. Sonrasında 2014 yılında hükümet ve devlet başkanları olağanüstü toplantısı düzenlenmiştir (Sağlam, 2024).

Düzenlenen toplantıda Yeni Anlaşma ve Rusya ile vize hususlarına yönelik ikili görüşmelerin ertelenmesi kararı alınmış ve Rusya-Ukrayna arasında kısa süreli görüşme çağrısı yapılmıştır. Görüşmelerin düzenlenmemesi halinde AB varlık dondurmaları, seyahat yasakları, AB-Rusya zirvesinin iptali benzeri ek tedbirlerin alınacağı belirtilmiştir. Bunun yanında toplantıda Rusya'nın gerilimi düşürücü girişimlerinin olmaması halinde ekonomik yaptırımların uygulanacağı gösterilmiştir (Mühdan Sağlam. Rusya yaptırımları: ABD için Trump'a rağmen.27-28).

2014 yılında Kırım'da Rusya'ya katılma referandumu düzenlenmiştir. Referandum sonrasında, 2014 yılında Dışişleri Konseyi toplantısı kapsamında ilk tedbirler paketi alınmıştır. Konsey Kırım'daki sonuçları ve referandumu tanımamıştır. AB Konseyi tarafından düzenlenen basın açıklamasında yapılan referandumun Ukrayna Anayasası'nı ihlal ettiği belirtilmiş ve silahlı kuvvetlerin kullanımıyla düzenlenmiştir. Ukrayna'nın egemenlik ve toprak bütünlüğü karşısında girişim sağlayan 21 Ukraynalı ve Rus ilgili ve yetkili kuruluş ya da kişi seyahat yasakları ve mal varlıklarının dondurulması gibi tedbirlere maruz bırakılmıştır. Bunun yanında düzenlenen toplantıda Konsey, muhtemel ekonomik tedbirlerin alınabileceğini göstermiştir. Konseyin ifadesi şu şekilde olmuştur:

“Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'daki durumu istikrarsızlaştırmak için atacağı herhangi bir sonraki adım, bir yandan Avrupa Birliği ve Üye Devletleri ile diğer yandan Rusya Federasyonu arasındaki geniş bir ekonomik alan yelpazesindeki ilişkiler için ek ve kapsamlı sonuçlara yol açacaktır. Avrupa Birliği, Rusya'yı diplomatik ve ekonomik olarak daha fazla izole etmek yerine AB ile stratejik bir ortaklık geliştirmeye geri dönmeye çağırıyor” (Action, 2024).

2014 yılının sonlarında Rusya, sadece Rusya-ABD Zirvesinin iptal edilmesi, Rusya'nın IEA ve OECD katılımına yönelik görüşmelerin askıya alınması, vize hususundaki ikili görüşme düzenlemelerinin askıya alınması ve bunun yanında yeni sözleşme benzeri diplomatik tedbirlere maruz bırakılmıştır. G7 toplantısı, Soçi bölgesinde düzenlenecek G8 zirvesi iptal edilmiş ve 4-5 Haziran tarihinde Brüksel'de bir araya gelinmiştir. Bu tedbirlerin yanında Avrupa Yatırım Bankası ile Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası tarafından oluşturulan yeni finansmanın iptal edilmesi ile Rusya'yla kurulan ekonomik iş birlikleri sınırlandırılmıştır. Bu sırada varlık dondurmaları ve seyahat engellerinin hedef listesinin kapsamı da genişletilmiştir. Fakat AB, Ukrayna ve Rusya arasındaki enerji görüşmeleri, alanda olumsuz ilerleyen duruma karşın Ukrayna'ya, Ukrayna'dan doğal gazın transit güvenliğini ve tedarikini korumayı amaçlayarak devam ettirilmiştir. Ayrıca Avrupa Konseyi, AB'nin yasadışı ilhak girişimini tanımama stratejisine dahil olmuş ve böylece Sivastapol ile Kırım için daha fazla yatırım ve ticaret kısıtlamasına yönelmiştir. Sivastapol ile Kırım'dan AB'ye yönelik ithalat 2014 Haziran'da engellenmiş, Sivastapol ve Kırım'a yönelik yatırımlar 2014 Temmuz'da sınırlandırılmıştır. Böylece yatırım ve ticaret tedbirleri enerji, telekomünikasyon ve ulaşım alanındaki altyapı planları ile mineral, gaz ve petrolün çıkarılmasını hedeflemiştir. Bu alanda temel ekipmanların sigorta, finans ve ihracatı yasaklanmıştır. 2014 Temmuz ayının sonunda bahsi geçen yaptırımların ikinci turu Rusya'ya enerji, savunma ve mali sektörlerde de ekonomik yaptırımlar ile başlamıştır. AB konseyinin 2014 Temmuz'daki basın açıklamasına göre (Kroll, 2017: 157-180):

* Rusya'nın AB sermaye piyasalarına yönelik erişiminin kısıtlanması: *“AB vatandaşları ve şirketleri artık büyük devlet Rus bankaları, kalkınma bankaları, AB dışındaki yan kuruluşları ve bunların adına hareket edenler tarafından ihraç edilen ve vadesi, günü aşan yeni tahviller, hisse senetleri veya benzeri finansal araçları alıp satamaz. Bu tür finansal araçların ihraç edilmesiyle ilgili hizmetler, örneğin aracılık da yasaktır”*

- Rusya'dan silah ve buna yönelik materyallerin ihracat ve ithalatlarına yönelik ambargo: Ambargo, ortak askeri listesindeki tüm kalemleri kapsamaktadır.
- Çift kullanımlı teknoloji ve malların ihracatının kısıtlanması: Askeri hedefler doğrultusunda kullanılan teknoloji ve malların ihracatları yasaklanmıştır. Bu yasak, AB'nin çift kullanımlı mallar listesinde yer alan tüm unsurları içermektedir.
- Enerji sektöründe meydana gelen sınırlamalar: Rusya'ya enerjiye yönelik teknoloji ve ekipmanların sokulması sınırlandırılmıştır.

Ağustos ayının sonunda ise AB tarafından kurulan konsey bu yönde daha fazla tedbir alınması için özel bir toplantı gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda AB gıda ve tarım piyasalarını düzenli hale getirmeyi amaçlamış, Rusya'nın tarım ürünlerine yönelik ithalat kısıtlamalarının etkilerini azaltmak için AB Komisyonu tarafından tedbirler alınmıştır. 2014 yılında Rusya'ya dair ekonomik yaptırımlar artırılmış ve bu yolla baskıların da artırılması hedeflenmiştir. AB Konseyi tarafından 2014 Eylül'de alınan karara göre (Polat, Tuncel, 2015: 175-198):

- Mali yaptırımlar: AB şirketleri ve vatandaşları beş büyük Rus devlet bankasına kredi vermemesi, aynı bankalardan sağlanan ve vadesi 30 günden fazla olan yeni hisse senedi, tahvil ya da bu minvalde finansal araçların ticaretleri yasaklanmıştır. Bu sınırlamalar üç büyük Rus asıllı savunma firması ve üç büyük enerji firmasını da içerecek biçimde genişletilmiştir. Bahsi geçen finansal araçların ihraç edilmesine yönelik hizmetlerin sunulması da yasaklanmıştır.
- Enerji alanındaki yaptırımlar: Rusya'da derin su petrol üretim ve arama süreci, arktik petrol üretim ya da arama ve kaya petrolü projeleri adına gereken hizmetlerden bazılarının sağlanmaması kararı alınmıştır.
- Savunma yaptırımları: Rusya'da askeri hedefli ikili kullanımlı teknoloji ve malların ihracatına getirilen yasaklar, AB'den ikili kullanımlı teknoloji ve mal alamayacak dokuz karma firmasının bulunduğu listeyi de içerecek şekilde genişletilmiştir.

2014 Eylül ayında onaylanan Minsk Protokolü, ilerleyen süreçte saha çatışmalarının hafiflemesine imkân sağlamış olmasına karşın 2015 yılının ocak ayında etkisiz olduğu görülmüştür. Donbass bölgesinde yaşanan çatışma sonucunda uluslararası kapsamda endişeler artmıştır. Temelde Batılı liderler askeri destek verilip verilmeyeceği hususunda anlaşmaya varamamışlardır. ABD, Ukrayna için askeri destek sağlamayı hedeflerken Almanya ve Fransa diplomatik arabuluculuğun liderliğini üstlenmeyi hedeflemiştir. Bu kapsamda Ukrayna, LPR, DPR, Fransa, Almanya ve Rusya liderleri 2015 yılının şubat ayında AGİT onayı ile Ukrayna'nın Donbass bölgesinde savaşı sonlandırmak ve daha önceki Protokol kapsamında alınan tedbirleri tartışmak için toplanmışlardır.

Avrupa Konseyi 19 Mart 2015 tarihinde yaptırımların süresini Minsk anlaşmalarının faaliyete geçmesine bağlamayı onaylamıştır. Minsk anlaşmaları 2015 yılının aralık ayına kadar belirgin biçimde uygulanamadığından Konsey yaptırımları 2016 yılının temmuz ayına kadar uzatılmıştır. Minsk anlaşmalarının faaliyetlerini inceleyen Konsey, bu yöndeki yaptırımları 2017 yılının ocak ayına kadar altı ay uzatma kararı almıştır. Sonrasında bu yaptırımlar 2017 yılının Mart ayından 2017 yılının Temmuz ayına kadar daha uzatılmıştır. Bu kapsamda mevcut ve kullanımda olan ekonomik yaptırımların şu şekilde listelenmesi mümkündür (Sümer, 2015: 83-94):

- AB birincil ve ikincil sermaye piyasalarına yönelik sınırlandırmalar: Amaçlar, AB haricinde kurulmuş, birçoğu ülkeye ait olan beş büyük Rus finans kuruluşu ile bu kuruluşların çoğunluk hissesine sahip olduğu yan kuruluşları, üç büyük Rus enerji firması ile üç savunma firmasıdır.
- Silah ticareti: Silahların ithalat ve ihracatı yasaklanmıştır.
- Çift kullanımlı mallar: Rusya kapsamında askeri hedefli ya da askeri son kullanıcılar adına çift kullanımlı malların ihracatı yasaklanmıştır.
- Enerji alanındaki sınırlamalar: Petrol aramacılığı ve üretiminde kullanılan hizmet ve teknolojilere erişim sınırlandırılmıştır.

2.4. ABD Yaptırımları

2014 yılının Mart ayında Dışişleri Bakanının yaptığı basın açıklamasında dönemin ABD Başkanı Obama, “Ukrayna Hükümeti'nin izni olmadan Kırım bölgesinde hükümet

yetkisi iddia eden, Ukrayna'daki demokratik süreçleri ve kurumları baltalayan; Ukrayna'nın barışını, güvenliğini, istikrarını, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü tehdit eden; varlıklarının kötüye kullanılmasına katkıda bulunan, ABD'nin ulusal güvenliği ve dış politikası için alışılmadık ve olağanüstü bir tehdit oluşturan” kurum ve kişilere mal varlıklarının dondurulması ve seyahat yasağı getiren 13660 sayılı Yürütme Emrini açıklamıştır. Bundan kaynaklı ABD, Rusya'ya yönelik yaptırım uygulayan ilk ülke olarak gündeme gelmiştir. Ardından uluslararası toplum, 2014 yılının mart ayında Kırım ve Ukrayna'da meydana gelen duruma yönelik ortak tutumlar sergilemiştir (Sönmez, Bıçakcı, Yıldırım, 2015: 656-670).

Yürütme emrinin yayınlanmasının ardından toplamda 14 savunma firması ile Putin'in yakın çevresinde bulunan kişileri de içerecek biçimde farklı Ukraynalı ve Rus kuruluşlar belirlenmiştir. Bu kapsamda 6 büyük Rus bankası ile 4 enerji firmasının finansmanlarına da yaptırım uygulanmıştır. Rusya genelindeki ekonomik kalkınma projelerinin ihracat ve finansmanları da askıya alınarak yaptırım uygulanmıştır. Rusya'da ya da Rusya'nın hak ettiği deniz alanlarında petrol üretim potansiyeli bulunan derin su, kaya petrolü ve Arktik açık deniz projelerinde üretim ve aramada kullanılan hizmet, mal ya da teknolojilerin sunulması, ihracatı ya da tekrar ihracatı yasaklanmıştır. Bu yöndeki yasaklar 5 büyük Rus enerji firmasını da kapsayacak biçimde genişletilmiştir (Battır, Yiğittepe: 556-557).

2.5. Rusya'ya Uygulanan Finansal Yaptırımlar

Rusya'ya uygulanan finansal yaptırımlara değinmeden önce ekonomik yaptırımların tanımı ile başlamanın uygun olacağı düşünülmektedir. Pape (Pape, 1998: 1). ekonomik yaptırımlar “*farklı siyasi hedefler için farklı devletler karşısında ekonomik baskı oluşturulması*” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle ekonomik yaptırımların çatışma durumlarında siyasi sonuçlar sağlamayı hedeflediğini belirtmektedir. Bu çatışma durumları diplomatik ve şiddet içermeyen şekilde yaşanabilmektedir. Bu kapsamda taraflardan birinin geleneksel çatışma yolundan ziyade ekonomik yaptırımları silah olarak kullanması muhtemeldir. Bunun yanında Galtung (Galtung, 1967: 3). ekonomik yaptırım ifadesinin “*bir ya da daha fazla uluslararası aktörün, bir ya da daha fazla alıcı karşısında başlattığı eylem*” olduğunu belirtmektedir. Galtung (Galtung, 1967: 3). bahsi geçen faaliyetin iki temel hedeften birine ya da ikisine birden sahip olabileceğini belirtmektedir: yaptırım uygulanan tarafların yoksullaşmasına neden olarak cezalandırmak ya da zorlayıcı tarafın istek ve beklentilerine uyma zorunluluğu getirmek. Ekonomik yaptırımların temellerinin antik döneme kadar dayandırılması mümkündür. MÖ 432 döneminde Megara Kararnamesi, tarih sahnesindeki en eski ekonomik yaptırım olarak örnek verilebilmektedir. Bahsi geçen kararnamenin esas hedefi de Megaralılar ile Atinalılar arasında meydana gelen anlaşmazlıklardan kaynaklı Megaralıların Atina'da seyahat etmesini ve ticaret yapmasını engellemektir (Karaman, 2019).

Tarih sürecinde ekonomik yaptırımların temellerine yönelik farklı örnekler de bulunmaktadır. 1793 ile 1815 arasında Napolyon Savaşları kapsamında Fransa ve İngiltere'nin birbirlerine yönelik karşılıklı yaptırımları, Fransa'nın Kırım Savaşı kapsamında uyguladığı ekonomik yaptırımlar Rusya'nın kaybıyla sonuçlanırken Osmanlı'nın dağılmasını engelleyen unsurlardan olmuştur (Hufbauer, 1990).

Ekonomik yaptırımların esasları arasında “*etkinlik*” ifadesi de bulunmaktadır. Günümüze kadar çok sayıda akademisyen tarafından değerlendirilen ifade genel olarak “*Ekonomik yaptırımlar işe yarıyor mu?*” sorusu ile bu sorunun cevabına dayanmaktadır. Etkinliği bu soruyla belirlenmesinin temel sebebi ülkelerin kendi menfaatlerinden kaynaklanmaktadır.

Literatürde Pape, Eliott, Schott, Hufbauer gibi akademisyenler tarafından daha önce de tartışıldığı gibi ekonomik yaptırımların farklı etkenlere yönelik sonuçlarının değerlendirildiği görülmektedir. Bu kapsamda bahsi geçen akademisyenler ekonomik yaptırımların etkili olup olmadığının belirlenmesi adına yaptırımların uygulandığı ülkenin tutumlarının değişimlerini değerlendirmektedir.

2.6. Yaptırımların Rus Ekonomisi Üzerindeki Etkileri

Rusya, ham petrol konusunda en büyük üretici olmasının yanında kuru doğal gazın ikinci en büyük üreticisi konumundadır. Bundan dolayı Rus ekonomisi doğal gaz, petrol ve hidrokarbon gelirleri ile düzenlenmektedir. Başka bir ifade ile federal bütçe gelirlerinin yarısından fazlası doğal gaz ve petrol yoluyla sağlanmaktadır (EIA, 2015).

Rusya petrol ücretlerinin istikrarlı şekilde gelişmesi, yapısal yeniliklerin sınırlanması, düşük yatırımlar, olumsuz nüfus dinamikleri, zayıf yönetim, aşırı düzenlemeler, devlet müdahalesinin yüksek olması gibi sebeplerle 2014 yılına azalan bir büyüme ile başlamıştır. Bu noktada Rusya'nın gerileyen ekonomik durumu petrol fiyatlarında ve yaptırımlardaki düşüş ile sürekli olumsuz bir ilerleme kaydetmektedir (IMF, 2015).

Sermaye Akışı

2008-2009 küresel mali krizinden başlayarak günümüze kadar özel sektörden sermaye çıkışları yaşanmıştır. 2008 yılında Rus ekonomisinden özel sermaye çıkışının 133,6 milyar ABD doları olduğu görülmektedir. 2014 yılının Mart ayında uygulanan ilk yaptırımlar sonrasında özel sektörde yaşanan belirsizlik durumu, 2014 yılının Nisan ayında 25 milyar ABD doları kadar net özel sermaye çıkışına neden olmuştur. 2014 yılının Temmuz ayında uygulanan ikinci yaptırımda ise Rusya'dan 6,4 milyar ABD doları net özel sermaye çıkışı meydana gelmiştir. 2014 yılının Eylül ayında yoğunlaştırılan üçüncü tur yaptırımların ardından net özel sermaye çıkış miktarının 28,5 milyar ABD doları olduğu görülmüştür. Rusya karşısında yaptırımların uygulanması sonrasında, öncesinde dış piyasalar yoluyla yabancı fonlama ile finanse edilen Rus ekonomisi, temel finansör olarak iç kaynaklara yönelmektedir. Bundan dolayı Rus maliye ve para politikasının tekrar değerlendirilmesi ve dış finansman kaybının telafi edilmesi adına iç piyasaların canlandırılmasına yönelinmiştir (Ershov, 2016: 3).

Tablo 1. Aylara göre özel sektör sermaye akışı (Milyar dolar) (Bank of Russia. 2024).

Aylar	Net Özel Sermaye Akışı	Aylar	Net Özel Sermaye Akışı	Aylar	Net Özel Sermaye Akışı
1. Çeyrek, 2014	-47,5	1. Çeyrek, 2015	32,9	1.Çeyrek, 2016	8,1
Ocak 2014	-19,0	Ocak 2015	11,4	Ocak 2016	2,1
Şubat 2014	-14,3	Şubat 2015	17,8	Şubat 2016	2,6
Mart 2014	-14,1	Mart 2015	3,7	Mart 2016	3,3
2. Çeyrek, 2014	-21,5	2. Çeyrek, 2015	18,6	2.Çeyrek, 2016	-0,5
Nisan 2014	-25,0	Nisan 2015	12,7	Nisan 2016	0,9
Mayıs 2014	-9,2	Mayıs 2015	4,6	Mayıs 2016	0,5
Haziran 2014	12,7	Haziran 2015	1,3	Haziran 2016	-1,9
3. Çeyrek, 2014	-7,2	3. Çeyrek, 2015	-3,4	3.Çeyrek, 2016	1,4
Temmuz 2014	-6,4	Temmuz 2015	1,7	Temmuz 2016	0,2
Ağustos 2014	-1,2	Ağustos 2015	-2,4	Ağustos 2016	-1,6
Eylül 2014	0,4	Eylül 2015	-2,7	Eylül 2016	2,7
4. Çeyrek, 2014	-75,8	4. Çeyrek, 2015	9,4	4.Çeyrek, 2016	6,4

Ekim 2014	-28,5	Ekim 2015	4,6		
Kasım 2014	-13,3	Kasım 2015	1,4		
Aralık 2014	-34,1	Aralık 2015	3,4		
2014	-152,1	2015	57,5	2016*	15,4

Döviz Kuru

Rusya ekonomisi, tüketim malları ithalatı, yabancı yatırımlara ve kaynak ihracatına yüksek oranda bağımlı olduğundan döviz kurunda yaşanan dalgalanmalardan doğrudan ve yoğun olarak etkilenmektedir (Dreger, Kholodilin, Ulbricht, Fidrmuc. 2016: 295-308).

CBR döviz kuruna yönelik üç defa büyük müdahale gerçekleştirmiştir. Dövizleri satarak ruble satın almıştır. CBR verilerine göre ilk olarak 2014 yılının Mart ayında 22,2 milyar ABD doları, ikinci olarak ise 2014 yılının Ekim ayında 27,2 milyar ABD doları ve bunun yanında 2014 Aralık ayında 11,9 milyar ABD doları satmıştır. 2014 yılının Kasım ayında döviz kuruna yönelik baskıların arttığı dönemde CBR haricinde şoklara kolaylıkla uyum sağlamak ve rezerv kayıplarını engellemek için dalgalı döviz kuru yönetimine geçmiştir. Ershov'un (Ershov, 2016: 3). ifadesine göre Rusya CBR döviz kurundaki etkileri ile kontrol düzeyini düşürmeyi hedeflemektedir. Bunun yanında faiz oranlarını düzenleme hedefi barındırmaktadır. Fakat gerçek, döviz kurunun oynak yapısı ile faiz oranlarının artmasıdır. Ayrıca Dreger ve diğerleri (Ershov, 2016: 3), rublenin değerini yitirme sebebinin Rusya'nın doğal gaz ile ham petrol gereksinimine yönelik petrol ücretlerinde düşüş olduğunu düşünmektedir. VAR modellerinin aktif olarak kullanımıyla değer kaybının büyük bölümünün 2014 yılının yaz aylarında başlayan petrol fiyatlarının düşmesinin sonucu olduğu belirlenmiştir (Dreger, Kholodilin, Ulbricht, Fidrmuc. 2016: 307-308).

2.7. Yaptırımların Rusya'nın Politika Alanı Üzerindeki Etkileri

Rusya, İran'dan farklı olarak uzun süredir yaptırımlara maruz bırakılmaktadır. Rusya yaptırımları uluslararası toplum tarafından 2014 yılının Mart ayından günümüze uygulanmaya devam etmektedir. Bunun yanında Rusya ile Ukrayna'nın durumu yaptırımların finansallaşmasını, ayrıca kısa uygulama sürecini değerlendirebilmek adına uygun örneği oluşturmaktadır. Bunun yanında Rusya, dahili enerji devi olan ülkenin strateji alanlarının ekonomik yaptırımlar yoluyla özellikle de ilerleyen finansal yaptırımlar yoluyla ve politika alanlarının genişletmek adına yaptırımlara verilen politika dönütleriyle nasıl daraltıldığını göstermektedir.

Yaptırımların İlk Bölümü

Rusya'ya uygulanan yaptırımların ilk bölümü, kısmi zorlama niteliği ile sinyal verme şeklinde değerlendirilebilmektedir. Bu süreçte Rusya'ya uygulanan yaptırımlar, belirli kişilerin seyahatlerinin yasaklanması, varlıklarının dondurulması ve diplomatik yönde alınan tedbirleri kapsamaktadır. İlk olarak sinyal verme niteliği AB tarafından verilen kararların bazılarında görülmektedir. Bu yönde yaptırımların başladığı dönemde 2014 yılının Mart ayında AB hükümet ve devlet başkanlarının Ukrayna'da yaşanan gelişmelere yönelik kararlar almaları örnek verilebilmektedir. Nitekim Rusya ve Ukrayna arasında kısa süreli görüşme daveti gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin olmaması durumunda ise AB varlık dondurmaları, seyahat yasakları, Rusya-AB zirvesinin iptal edilmesi gibi ek tedbirlere yönelmiştir. Rusya'nın girişimlerinin artması durumunda ekonomik yaptırımların artırılacağı da bu kapsamda gösterilmiştir. Bu kapsamda alınan kararda, ekonomik yaptırım göstergeleri verilerek Rusya'nın tutumlarını değiştirmeyi hedefledikleri görülmektedir. Bundan dolayı Rusya'nın siyasi alandaki etkinliğini daraltmak için baskılama ve zorlama girişimleri bir arada kullanılmıştır. Bu karar sonrasında AB ile ABD seyahat yasakları ve varlık dondurmaları uygulamıştır fakat AB ekonomik yaptırımların artırılması gerekliliğini belirtmiş ve baskı sürecini artırarak sürdürmüştür (Ahmadli, Taşkıran, 2020).

Yaptırımların İkinci Bölümü

Yaptırımların ikinci kısmında sınırlama yaptırımlarının yoğunluk kazandığı görülmektedir. Temmuz ayının sonlarında ABD, AB ve diğer ülkeler tarafından Rusya karşısında iş birliği içerisinde ekonomik yaptırımlar düzenlenmiştir. Tedbirler, Rusya'yla sektörel ticaret ve iş birliğinin sınırlandırılmasını hedef almıştır. Rus devlet finans kurumlarının AB sermaye piyasalarına erişim miktarı kısıtlanmıştır. Silah ticaretinin yanında askeri son kullanıcılar adına çift kullanımlı teknoloji ve malların ihracatları da yasaklanmıştır. Ayrıca enerji alanında kullanım gören hassas teknoloji mallarına ulaşım da sınırlandırılmıştır (Uygun. 2023: 136-155).

İlk olarak Rusya'nın AB sermaye piyasalarına erişimleri sınırlandırılmıştır. AB firma ve vatandaşlarının, ülke içinde kullandıkları büyük Rus bankaları, AB harici girişimleri ve onlar için hareket edenler tarafından ihraç edilen, vadesi 90 günden fazla olan hisse senedi, tahvil gibi finansal araçları almaları ya da satma olanakları engellenmiştir. Bu kapsamda Rus bankaları olan Vnesheconombank, Gazprombank, VTB Bank, Sberbank ve Rus Ziraat bankalarının ticaret kısıtlamasına uğradığının söylenmesi mümkündür. Finansal politika alanlarındaki etkilerinin anlaşılması adına bahsi geçen bankaların belirtilmesi önemlidir (Ellialtıoğlu. 2022).

Sberbank, Rusya'nın en büyük bankasını temsil etmektedir. Rusya nüfusunun büyük bölümüne, bunun yanında bir milyon kadar işletmeye ve çok sayıda müşteriye aktif hizmet sunmaktadır. Rusya'nın en büyük borç veren kurumu olarak çalışmaktadır. Bunu yanında Fransız asıllı BNP Paribas'la ortak girişimleri bulunmaktadır. VTB Bank, Rusya içerisine 20'den fazla devlete her alanda finansal hizmet sağlayan en büyük ikinci finansal kurumu temsil etmektedir. Gazprombank, Rus enerji alanındaki en büyük finansör kurumu oluşturmaktadır. Bunun yanında Gazprom, bankaların en büyük paydaşları arasında yer almaktadır. WEB başkanı Rusya Başbakanı Dimitri Medvedev'dir ve Rusya için ödeme yapan banka olarak öne çıkmaktadır. Rusya Ziraat Bankası, Rusya'nın kırsal kesim nüfusunun yanında çiftçilere borç veren kurumu temsil etmektedir. Yaptırımlar sonucunda ABD ve AB kapsamında bahsi geçen kurumların tümünün orta ve uzun vadeli finansmanları engellenmiştir (Money, 2024).

İkincil olarak Rusya'dan ya da Rusya'ya ilgili ve silah malzemelerinin ithal edilmesi ile ihraç edilmesi, askeri hedefler için kullanılan ikili teknoloji ve malların ihracatları yasaklanmıştır. Bunun yanında Rusya'ya sağlanan enerji teknolojileri ve ekipmanlarının sınırlandırıldığı dikkat çekmektedir.

Yaptırımların Üçüncü Bölümü

Yaptırımların üçüncü kısmında, ikinci kısma benzer olarak sınırlama nitelikleri görülmektedir. Bu kısımda 2014 yılının Eylül ayında Rusya'ya dair ekonomik yaptırımların baskı gücü kazandığı dikkat çekmektedir. Bu yönde alınan tedbirler, yaptırımların ikinci kısmında alınan tedbirlerin geliştirilmiş halini temsil etmektedir ve benzer yapıda Rusya karşısında enerji, savunma ve finans alanlarını hedeflemektedir. Bu kısımda Rusya'nın politika alanlarının daraltılabilmesi adına büyük ölçekli finans ve ticaret kanalları oluşturulmaktadır. Fakat bu kapsamda finansal kanallarının payının daha büyük olduğu dikkat çekmektedir. Üçüncü bölüm kapsamında AB firma ve vatandaşları tarafından beş büyük Rusya bankasına borç verme uygulamaları engellenmiştir. Bunun yanında AB firma ve vatandaşlarının aynı şekilde bankalar tarafından ihraç edilen ve 30 günden fazla süren vadeli hisse senedi ile tahvil senetleri ya da benzeri finansal araçlar ile işlem yapmaları yasaklanmıştır. Bahsi geçen sınırlamalar üç büyük Rus savunma firması ile üç büyük enerji firmasını kapsayacak biçimde genişletilmiştir. Bahsi geçen araçların ihracına yönelik ilgili

hizmetlerin verilmesi yani aracılık gibi hizmet ve uygulamalar da bu kapsamda yasaklanmıştır (Abdullah, Babaç, 2016: 2134-2143).

3. SONUÇ

Ukrayna- Rusya krizinin ardından Rusya'nın Kırım'ı ilhak etme girişimleri, Sivastopol ve Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılarak Rusya'ya dahil edilmesini uluslararası ilişkiler kapsamında önemli olaylar arasında değerlendirilmesi mümkündür. Yaşanan gelişmeler sonucunda fiziksel güç gösterisinde bulunan Rusya, Kırım'ın işgal edilmesi ve tercih ettiği politikalardan geri çekilmeyeceğini de iç ve dış kamuoyuna yansıtmıştır.

Kırım, Ukrayna ve Sivastopol'ün özgürlük, egemenlik ve toprak haklarının, uluslararası insan haklarına ve Ukrayna Anayasası'nın Rusya tarafından yok sayılması küresel olarak da tepki toplamıştır. Bu doğrultuda Rusya aleyhinde kınamalar, ticaret ambargoları ve ekonomik yaptırımlar uygulayarak Rusya'nın saldırgan tutumlarından caydırılması ve ticari gücün silah olarak kullanımıyla, kendisinde olduğu tanınmayan bölgeler ve bu bölgelerde uyguladığı tutumlarından uzaklaşması hedeflenmiştir.

Rusya'nın saldırgan tutumları karşısında ilk olarak ABD ve AB'nin girişimler geliştirdiği dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda diğer ülkelerin de tepki gösterdiği görülmektedir. Ancak ilk tepkiyi göstererek ekonomik yaptırımlar ile Rusya'yı caydırmak ve kamuoyunda birleştirici etki yaratması açısından önemli olduğu görülmüştür. ABD ve AB'nin benzer girişimler ile Rusya aleyhinde uyguladıkları ambargolar ile yaptırımların Rusya ekonomisine ve dolaylı olarak Rusya'nın tüm faaliyetlerine doğrudan ve dolaylı etkileri olmuştur.

Rusya aleyhinde yaptırımların genel olarak küresel etkinlik kazandığı dikkat çeken unsurlar arasında yer almaktadır. Bunun yanında Rusya aleyhindeki yaptırımların, başlatıldığı süreç itibarıyla Rusya aleyhinde zayıflatıcı etkiler gösterdiği görülmektedir. Ancak Rusya'nın yaptırımlar karşısında saldırgan politikasından geri adım atmaması sonucunda yaptırımların düzeylerinin artırıldığı ve yaptırımların ilerleyen süreç içerisinde güç kazanarak devam ettiği dikkat çekmemektedir. Rusya aleyhindeki en etkili yaptırımların yine ABD ve AB tarafından uygulandığı görülürken yaptırım düzeylerinin anlık olarak artırılmadığının yani yaptırımların yıkıcı güç olarak kullanılmaktan ziyade caydırıcı bir unsur olarak kullanım gördüğü dikkat çekmektedir.

Bu doğrultuda günümüzde devam eden yaptırımların Rusya'nın genel düşünce ve girişimlerini sürdürmesinden kaynaklı yeterli olmadığı düşünülmektedir. Bundan dolayı Rusya aleyhinde uygulanan ambargo ve yaptırımların dünya genelinde haksız bulunmasından hareketle Ukrayna, Kırım ve Sivastopol'de gerçekleştirilen yıkıcı girişimlerin sonlanması hedefiyle yaptırım ve ambargo düzeylerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Rusya'nın özellikle ticari alanlarda dışa bağılılığı bulunduğu dönemde ticari ambargolar ve ekonomik yaptırım düzeylerinin artırılmaması durumunda Rusya'nın ekonomi politikalarının ve ticari girişimlerinin bu yönde geliştirileceği, ekonomik durumunun ise bu yönde durgunluk kazanacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda Rusya aleyhinde uygulanan ticari ambargo ve ekonomik yaptırım düzeyleri yetersiz bulunmuş, bu yaptırım ve ambargoların düzeylerinin artırılması önerilmiştir. Uygulanan ambargo ve yaptırımların kısa ve orta vadede caydırıcı değil zayıflatıcı etkinlik gösterdiği görülmüştür.

REFERENCES

- Abdullah, A. Babaç, E. (2016). “Ekonomik Açıdan Rusya’ya Uygulanan Yaptırımlar ve Türkiye ile Yaşanan Uçak Krizinin Etkileri”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5/7, 2134-2143.
- Ahmadli, K. Taşkiran, C. (2020). “Ukrayna Krizi Bağlamında Avrupa Birliği Tarafından Rusya'ya Uygulanan Yaptırımlar ve Etkileri”. *Journal of Economic & Social Research*, 7/14.
- Aygöl, M. Çelenk, B. (2018). “Ekonomik yaptırımlar ve akreditif”. *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, 4/1, 1-18.
- Bank of Russia. Erişim: 01.11.2024
<https://www.cbr.ru/eng/search/?Text=Net+Flows+&Category=Any&Time=Any&DateFrom=&DateTo=>.
- Battır, O. Yiğittepe, L. (2023). “Rusya-Ukrayna Savaşında Yaptırımlar ve Enerji Güvenliği; Karşılıklı Ekonomik Bağımlılıklar Perspektifinden Bir Değerlendirme”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 30/3, 549-573.
- Biersteker, T. Eckert, S. E., Tourinho, M. (2016). *Targeted sanctions*. Cambridge University Press.
- CNN Money, (2024). “Sanctions-lite won't move Russia”. Erişim: 02.11.2024.
<https://money.cnn.com/2014/04/28/news/russia-ukraine-sanctions-fail/index.html>.
- Demir, E. (2015). “Rusya’nın yaptırımlarının Türkiye ekonomisine olası etkileri”. *Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü*.
- Demir, S. (2022) “The 2022 Russia-Ukraine war: reasons and impacts”. *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 6/1,13-40.
- Dreger, C. Kholodilin, K. Ulbricht, D. Fidrmuc, J. (2016). “Between the hammer and the anvil: The impact of economic sanctions and oil prices on Russia’s ruble”. *Journal of comparative economics*, 44/2, 295-308.
- Drezner, D. (2021). “The United States of sanctions: The use and abuse of economic coercion. *Foreign Aff*”, 100, 142.
- EIA. *Annual Energy Outlook 20125 with Projections to 2040*. 2015.
- Ellialtıoğlu, N. (2022). Rusya Bankacılık Sektörü. *Dünya Bankacılığı" Ülke Uygulamaları"*, 345.
- Ershov, M. (2016). “What Economic Policy Does Russia Need Under the Sanctions?”, *Problems of Economic Transition*, 58, 3.
- European Union External Action (2024). “UN General Assembly Demands Russian Federation Withdraw All Military Forces From The Territory of Ukraine”. Erişim: 30.10.2024. https://www.eeas.europa.eu/eeas/un-general-assembly-demands-russian-federation-withdraw-all-military-forces-territory-ukraine_und_en.
- Farrell, H. Newman, A. (2019). “Weaponized interdependence: How global economic networks shape state coercion”. *International security*, 44/1, 42-79.
- Galtung, J. (1967). “On the Effects of International Economic Sanctions: With Examples from the Case of Rhodesia”, *World Politics*, 19, 3.
- Giumelli, F. (2015). “Understanding United Nations targeted sanctions: an empirical analysis”. *International Affairs*, 91/6,1351-1368.
- Hodges, M. (2019). In *The G8's Role in the New Millennium* (pp. 69-74). Routledge.
- Hufbauer, G. (2015). *Economic Sanctions Reconsidered: History and Current Policy*.1990.

- IMF (2015). *Russian Federation*. 2015 Article IV Consultation, Press Release and Staff Report, IMF Country Report No. 15/21.
- Karagöl, E. Kızılkaya, M. (2015). Rusya-AB-Türkiye Üçgeninde Türk Akımı. *Seta Perspektif*.
- Karaman, S. (2019). *Perikles Dönemi ve Atina*. Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Kroll, D. (2017). *Manifest and latent control on the council by the European council*, Springer International Publishing, 157-180.
- Pape, R. (1998). “Why Economic Sanctions Still Do Not Work”, *International Security*, 2, 1.
- Polat, A. Tuncel, C.O. (2015). “Geç endüstrileşme sürecinde devletin rolü: Rusya örneği”. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34/1, 175-198.
- Sağlam, M. (2024). Rusya yaptırımları: ABD için Trump’a rağmen. Erişim: 11.11.2024
- Semercioğlu, H. (2016). “Ukrayna krizi bağlamında AB-Rusya ilişkilerinin ekonomi politikası”. *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/2, 188-202.
- Sönmez, S. Bıçakçı, H. Yıldırım, C. (2015). “Kırım sorunu bağlamında Rusya-Ukrayna ilişkilerinin analizi”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1/3, 656-670.
- Sümer, K.K. (2015). “Kırım’da Rus İşgalinden Sonra Rusya’ya Karşı Yaptırımların Ekonomik Sonuçları”. *Eurasian Business & Economics Journal*, 83-94.
- Şimşek, G. (2020). “Uluslararası Hukuk Açısından Ekonomik Yaptırımlar ve ABD’nin Tek Taraflı Yaptırımlarının Kısa Bir Değerlendirilmesi”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(4), 2049-2078.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK). Erişim: 19.10.2024. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Uygun, A.G. (2023). “Avrupa Birliği’nin Rusya’ya Yönelik Yaptırımları: Dış Politika Aracı Olarak Yaptırımlar”. *TroyAcademy*, 8/1, 136-155.
- Yaşar, F. (2021). “Trump Yönetiminin Dış Politika Aracı Olarak Ekonomik Yaptırım Uygulamaları: İran ve Venezuela Örneği”. *Alternatif Politika*, 13(2), 533-555.
- Yenişehirlioğlu, E. Salha, H. Şahin, S. (2016). “Politik krizlerin turizm talebi üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma: Rusya’nın değişen yüzü ve bu değişimin Türkiye turizmüne etkileri”. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/03, 74-83.